

Avergonyir-se

(ALDC, I, 130. *Avergonyir-se*)

El mot més antic per a aquest concepte era *empegueir*, *empegueir-se* que avui sols és mallorquí i menorquí (cf. la variant ant. *empeguir*); és un derivat de *pec*, *pega* ‘neci, toix’ < PECUS ‘cap de bestiar, bèstia (en sentit injuriós)’; que de la idea de ‘torbar’ passa a ‘avergonyir, ruboritzar’. *Avergonyir(-se)* (amb variants menys freqüents com *envergonyir(-se)*, *avergonyar(-se)*, alg. *se avergonyejar*) s’ha format sobre *vergonya*, del llat. VERECUNDIA ‘respecte, modèstia, sentiment de vergonya o de pudor’, fill de VERECUNDUS ‘respectuós, reservat’ i aquest derivat de VERERI ‘respectar, ser modest’; són freqüents també formes perifràstiques com *tenir* (*tindre*,

tendre) *vergonya*, *donar-se vergonya*. *Afrontar(-se)* deriva de *front* (< FRONTEM) amb el sentit inicial de ‘presentar front, provocar una disputa’ passat a ‘donar afront, avergonyir, avergonyir-se’; en llat. FRONTOSUS ja volia dir ‘desvergonyit’. Altres mots i expressions: *estar sufocat* (67, 110, 112, 189), de ‘produir-se una congestió’ evoluciona a ‘enrojolar-se’; *tenir empatx* (83) s’explica a partir de la idea de ‘obstacle, destorb’ i *atorollar-se* (157) de la de ‘estar atordit, torbat’; *acerar-se* (*atxarar-se* [111, 118]) és pres del cast. *azararse*, variant de *azararse*. *Fer el tonto* (26) i *amagar-se* (38) són respostes poc adequades a l’enunciat.

